

NECROPOLA DACO-CARPICĂ DE LA DUMITREȘTII GĂLĂȚII (JUDEȚUL IAȘI)

În 1961, cu prilejul desfundării unui teren destinat plantării viței de vie, la locul numit „Crîngul lui Pătrașcu” de pe teritoriul satului Dumitreștii Gălății (com. Schitu-Duca, județul Iași), s-au descoperit mai multe morminte de incinerare în urnă. Cîteva dintre obiectele găsite, și anume două fragmente dintr-o oglindă de metal alb (fig. 2/11), o verigă de bronz (fig. 2/2), o imitație barbară de bronz, perforată, după o monedă din vremea lui Antoninus Pius (138—161) ¹ și o mărgică din sticlă (fig. 2/4), au ajuns în colecțiile Muzeului de istorie a Moldovei din Iași. La scurt timp după semnalarea acestei necropole, efectuîndu-se cercetări de suprafață pe locul descoperirii, s-au mai găsit două cuțite de fier (fig. 2/9, 10) și numeroase fragmente ceramice, din care ulterior s-au reconstituit, în întregime sau numai parțial, mai multe urne și capace (fig. 3/2,4 ; 4/1—4 ; 5/1—3, 6—8 ; 6/2—4 ; 7/1—4, 7, 8). Totodată, cu prilejul acestor prime investigații a mai fost dezvelită și o urnă de incinerare fără capac (mormîntul 1), aflată la adîncimea de 0,65 m, identificată în timpul lucrărilor amintite. Vasul, în interiorul căruia se aflau doar cîteva mici fragmente de oase umane calcinate, era lucrat la roată din pastă fină, cenușie și avea corpul sferic și marginea îngroșată ușor la exterior (fig. 3/1).

În anul următor, în jurul suprafeței de teren desfundate în vederea plantării viței de vie, au fost săpate cinci secțiuni (I—2 × 43,40 m ; II—2 × 19,40 m ; III—2 × 17,30 m ; IV—2 × 25,50 m ; V—2 × 15 m), descoperindu-se încă două morminte de incinerare în urnă (fig. 1) ².

Mormîntul 2, reprezentat printr-o urnă cu capac, se găsea la adîncimea de 0,55 m. Urna, lucrată la roată din pastă fină, cenușie, era o amforă înaltă cu două torți și fundul aproape plat, numai cu o ușoară inelare, decorată pe umăr cu linii verticale și oblice, executate în tehnica luciului (fig. 3/3). Gîtul împreună cu ambele torți lipseau din vechime.

¹ Moneda a fost determinată de către Eugen Chirilă de la Institutul de istorie și arheologie din Cluj. Pentru aceeași monedă, vezi și B. Mitrea, *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine în Republica*

Populară Română, în *SCIV*, XIII, 1, 1962, p. 220.

² Cu același prilej a mai fost săpată și o groapă cu cîteva cioburi, care par să fie de factură hallstattiană tîrzie (?).

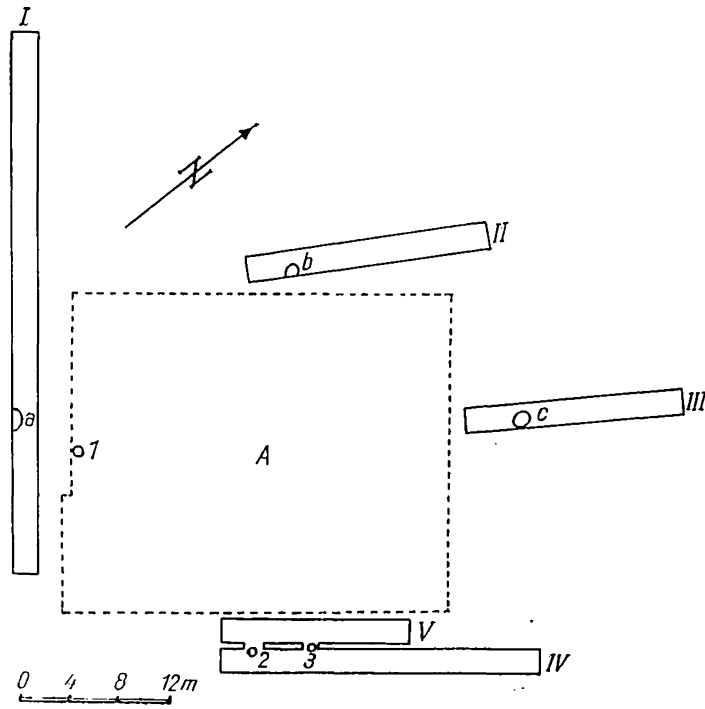
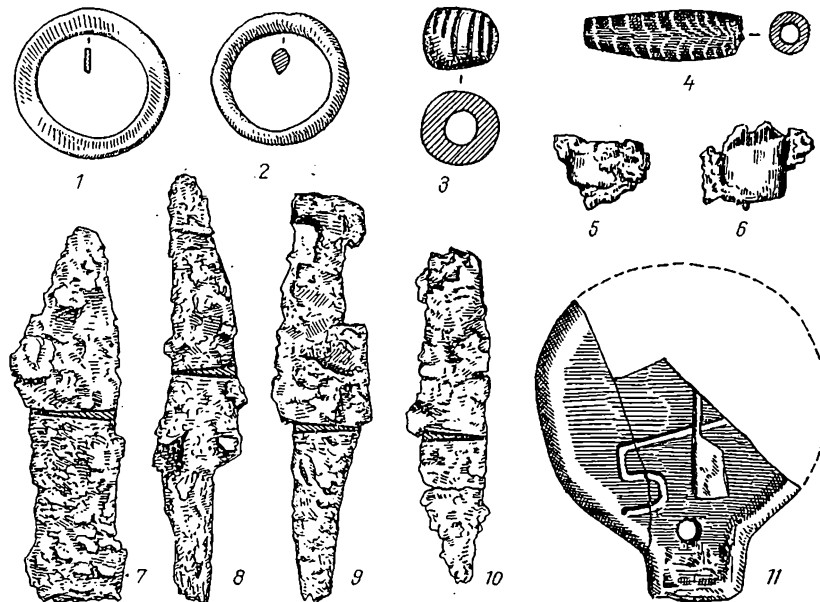

Fig. 1. — Planul general al săpăturilor. A — suprafața săpată pentru plantat vișă de vie; a, c, gropi moderne; b, groapă cu resturi hallstatiene târzii (?); 1-3, morminte de incinerare în urne.

Fig. 2. — Verigi de argint (1) și cupru (2), mărgelă din sticlă (3,4), cuțite de fier (7-10) și oglindă de metal (11) descoperite în mormintele de incinerare. 1, 3, 8, mormintul 2; 5-7, mormintul 3; 2, 4, 9-11, morminte distruse; circa 4/5 m. nat.

Deasupra urnei se găseau drept capac, așezate în poziție răsturnată, cu gura în jos, câteva fragmente din fundul unui vas lucrat cu mâna din pastă grosolană, de culoare cărămizie (fig. 5/5). În timpul înmormintării, probabil atunci când peste urnă a fost aruncat pământ, un mic fragment din acest capac a ajuns la nivelul de jos al urnei, pe fundul gropii mormintului. În interiorul urnei, deasupra oaselor calcinate, amestecate cu cărbuni de lemn, s-au mai găsit și fragmente dintr-un capac special din pastă fină, cenușie, lucrat la roată, cu mâner cilindric, margine orizontală la deschizătura maximă și ramă de legătură îngustă (fig. 6/1). Ca inventar, printre oasele calcinate se aflau un cuțit de fier (fig. 2/8), o verigă de argint (fig. 2/1) și o mărgică din sticlă, decorată cu șanțuri verticale (fig. 2/3).

Mormîntul 3 a fost găsit în apropierea mormîntului 2, spre nord-est. Urna, un vas cu gura largă, marginea îngroșată și corpul bombat, era lucrată din pastă fină cenușie (fig. 5/9). În interiorul ei, deasupra oaselor arse, s-a găsit, în poziție cu gura în jos, cu castron mic, bitronconic, lucrat în aceeași tehnică cu urna, avînd urme de angobă negricioasă pe ambele fețe (fig. 7/10). Sub capac, între oase, se aflau un vas-miniatură lucrat cu mâna din pastă poroasă, decorat cu trei proeminențe mici, rotunde (fig. 5/4). Lîngă una din aceste proeminențe s-au păstrat resturi de fier topit de la atingerea cu un obiect trecut prin foc. Printre oasele calcinate s-au mai găsit un cuțit fragmentar din fier (fig. 2/7), înfipt oblic, și două pandantive-căldărușe din fier trecute prin flăcările rugului (fig. 2/5, 6).

Prelucrarea materialului ceramic adunat cu prilejul primelor cercetări arată că la defundarea terenului pentru plantat vie s-au distrus cel puțin încă 16 morminte de incinerare în urne. Toate vasele folosite ca urne care s-au păstrat au fost lucrate la roată din pastă fină, cenușie. Reconstituirea parțială sau în întregime a unora dintre vase a permis stabilirea a patru categorii de urne.

1. Urnă secundă cu corpul bombat, cu tendință spre bitronconism, cu gura mai largă și fundul mai strîmt, umerii rotunjiți și marginea răsfrîntă oblic în afară (fig. 3/4).

2. Urne de forma amforelor de tip Poienești, cu gîtul larg, cilindric și fundul inelar. Din această grupă au fost reconstituite aproape în întregime două urne. Una dintre ele, dintr-o pastă de culoare cenușie, are o formă mai zveltă. De la acest exemplar lipsesc marginea și una din torți (fig. 4/4). A doua urnă, din pastă cenușie, cu angobă neagră, este mai bombată și are la linia de demarcație dintre gît și corp o dungă în relief. Gîtul urnei și cele două torți lipsesc (fig. 3/2).

3. Urne cu marginea îngroșată puțin la exterior, corpul sferic și fundul inelar. Din această categorie s-au reconstituit, trei vase. Primul exemplar prezintă un prag sub margine și un brîu în relief pe umăr (fig. 4/2). Exemplarul al doilea, asemănător cu primul, nu prezintă nici un fel de brîu sau prag (fig. 4/1). Al treilea vas, păstrat numai pe jumătate, are pe umăr două dungă în relief (fig. 5/1). În cultura Poienești, acest tip de urne se întîlnește rar.

4. Două urne cu corpul sferic, gîtul înalt, mai larg spre bază și marginea puțin îngroșată, răsfrîntă oblic. La linia de demarcație dintre gît și corp se află o nervură în relief (fig. 7/1, 4).

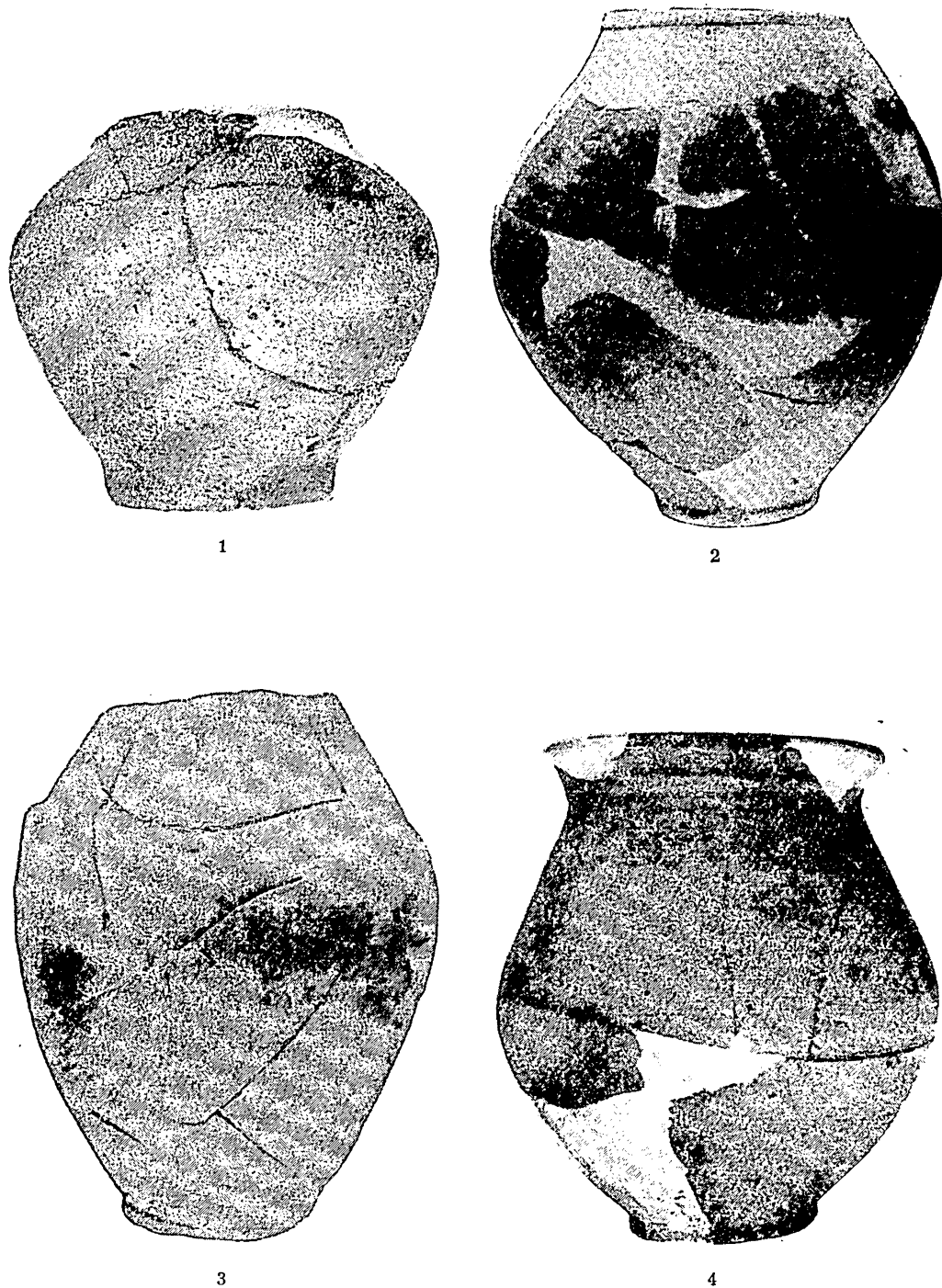

Fig. 3. — Urne de incinerare din pastă fină, cenușie, lucrate la roată. 1, mormintul 1; 2, 4, morminte distruse; 3, mormintul 2; 1, circa 2/5 m. nat.; 2, 3, circa 1/4 m. nat.; 4, circa 1/3 m. nat.

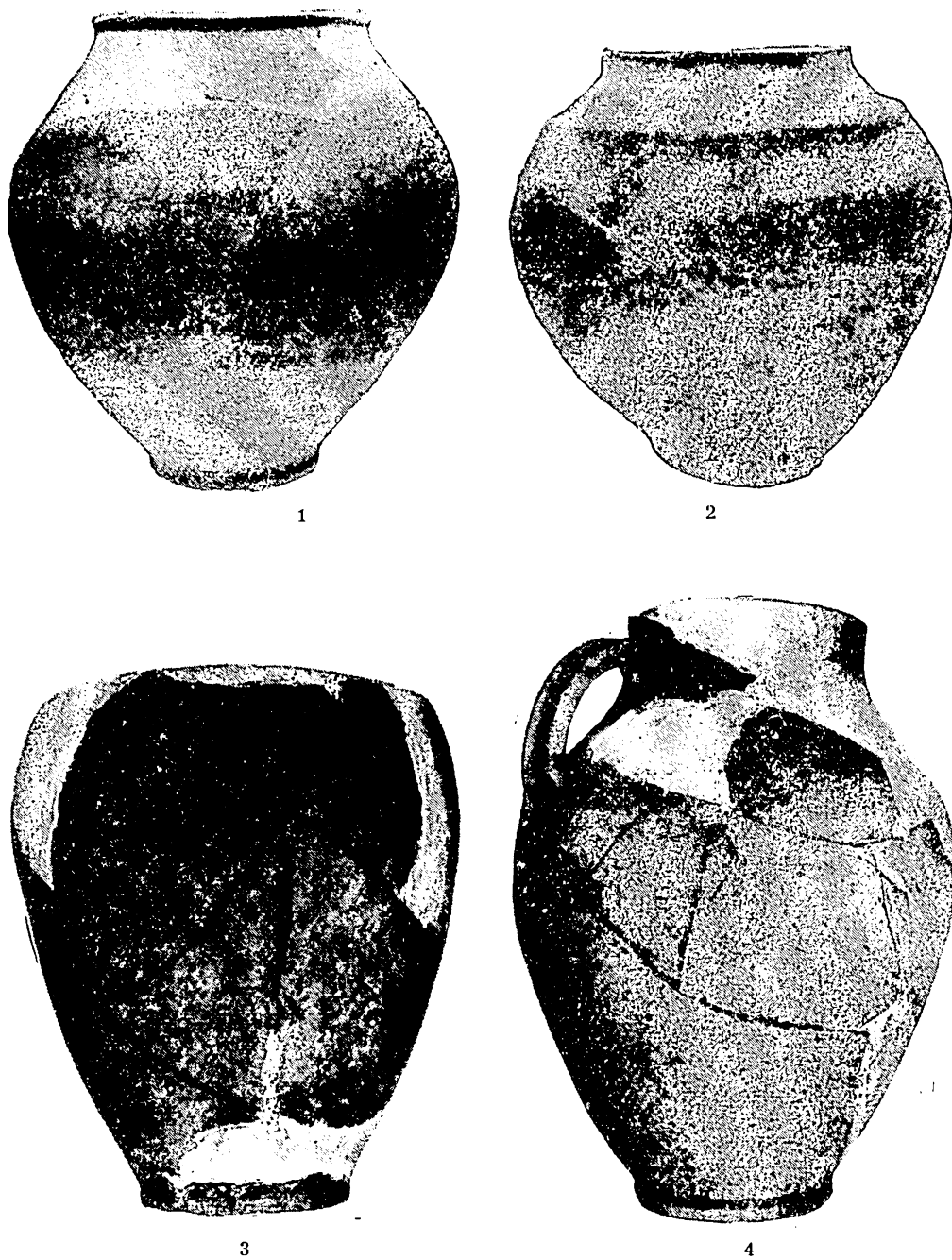
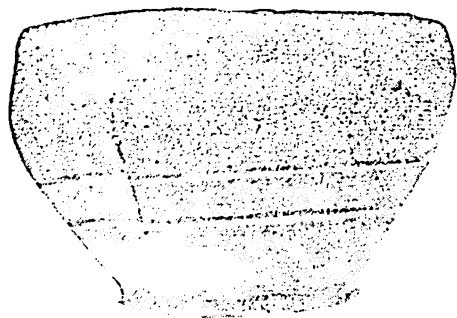
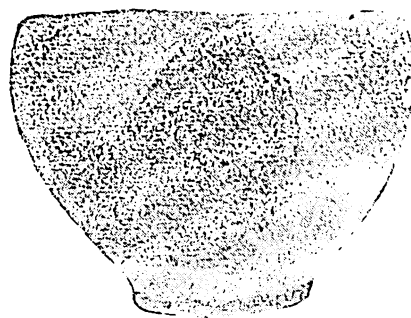

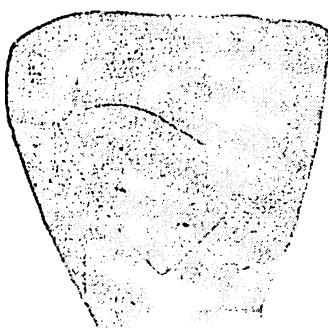
Fig. 4. — Urne de incinerăție din pastă fină, cenușie, lucrate la roată, din morminte distruse. 1,2, circa 1/4 m. nat.; 3,4, circa 1/3 m. nat.

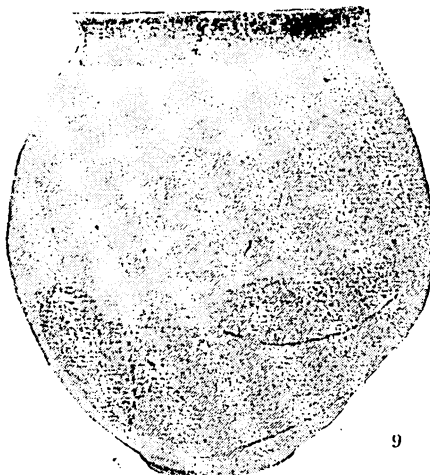
1

2

3

9

4

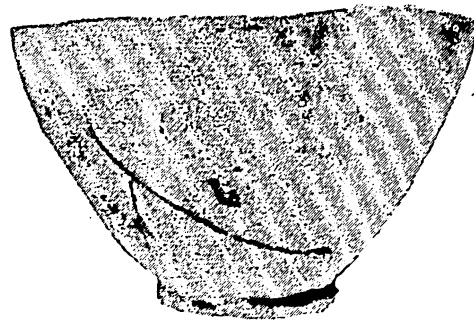
5

6

7

8

Fig. 5

În afară de cele prezentate mai sus, de la Dumitreștii Gălății mai provin fragmente de la alte opt urne, nereconstituite decât parțial (fig. 4/3; 5/2, 3, 6, 8; 6/4; 7/8), cărora este dificil să li se stabilească forma. Trei dintre aceste vase ar putea eventual să aparțină categoriei amforelor de tip Poienești (fig. 4/3; 5/3; 6/4).

O parte din urnele provenite din mormintele distruse au fost acoperite cu o strachină sau un capac special. Din prima categorie s-a păstrat numai o strachină cu marginea evazată și fundul inelar (fig. 5/7). Capacele speciale, toate de formă tronconică, par să fi fost mai numeroase.

În funcție de forma și proporționarea celor trei părți arhitectonice ale capacelor (mînerul, corpul și rama de asamblare cu vasul ce trebuie acoperit), se pot stabili două tipuri. Primul tip este reprezentat de un exemplar (fig. 6/3) cu mîner foarte scurt, dar gros de aproape $2/5$ din deschizătura maximă a capacului și cu rama de asamblare înaltă (circa $1/3$ din înălțimea totală). Alte două capace, terminate la deschizătura maximă cu o margine orizontală, puțin îngroșată și cu mînerul mai subțire și mai înalt (fig. 6/1), cu o adîncitură conică (fig. 6/2), aparțin celui de-al doilea tip. Rama de asamblare la aceste capace reprezintă mai puțin de $1/3$ din înălțimea lor totală.

Pe locul aceluiași cimitir au mai fost găsite și alte fragmente ceramice, despre care nu putem preciza dacă provin sau nu din morminte distruse. O ceașcă tronconică din pastă grosolană, cu marginea și toarta lipsă din vechime (fig. 7/7), ar putea eventual să aparțină inventarului unui mormînt. Din categoria ceramicii din pastă fină, cenușie, lucrată la roată, s-au mai păstrat fragmente de la două vase cu corpul sferic, un vas cu gîtul cilindric și altul cu marginea îngroșată (fig. 7/3), o strachină (fig. 7/2) o toartă din bandă lată cu o șanțuire longitudinală și două funduri de vase cu suport inelar. De asemenea în același loc s-a găsit și un fragment de amforă din pastă roșie-cărămizie, cu largi caneluri orizontale.

Necropola de la Dumitreștii Gălății pare să fi fost de mică întindere. Pe locul ei nu s-au observat nici un fel de depuneri arheologice. Așezarea corespunzătoare se află în apropiere, la circa 200—300 m spre sud, către piciorul pantei, de unde au fost culese la suprafață cîteva cioburi lucrate cu mîna și la roată (fig. 7/5, 6, 9). Acest cimitir face parte, atît prin ritul de înmormîntare, cît și prin inventarul de ceramică și obiecte, din grupa cimitirelor de tip Poienești aparținînd carpo-dacilor.

Fig. 5. — Urne (1—3, 6, 8, 9) vas de ofrandă (4) și vase folosite drept capace (5, 7), lucrate la roată, din pastă fină, cenușie (1—3, 6—9) și cu mlina, din pastă poronsă (4, 5). 1—3, 6—8, vase din morminte distruse; 4, 9, mormîntul 2; 5, mormîntul 3; 1, 3, 6, circa $1/6$ m. nat.; 2, circa $1/5$ m. nat.; 4, circa $2/3$ m. nat.; 5, 9, circa $1/3$ m. nat.; 7, circa $1/2$ m. nat.; 8, circa $1/4$ m. nat.

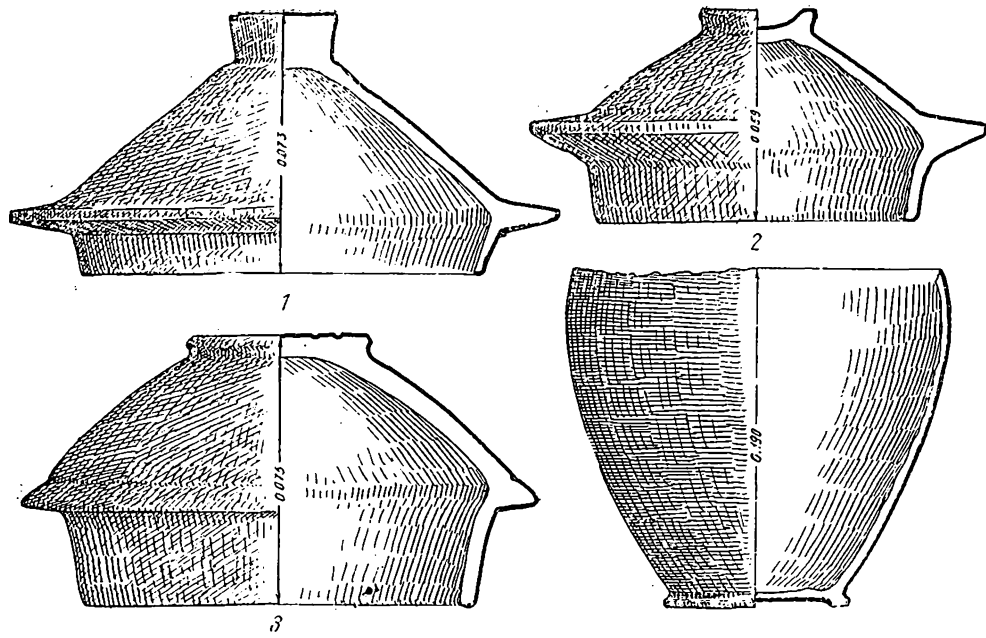

Fig. 6. — Capace (1-3) și urnă (4) din pastă fină cenușie, lucrate la roată. 1, mormintul 2; 2-4, morminte distruse.

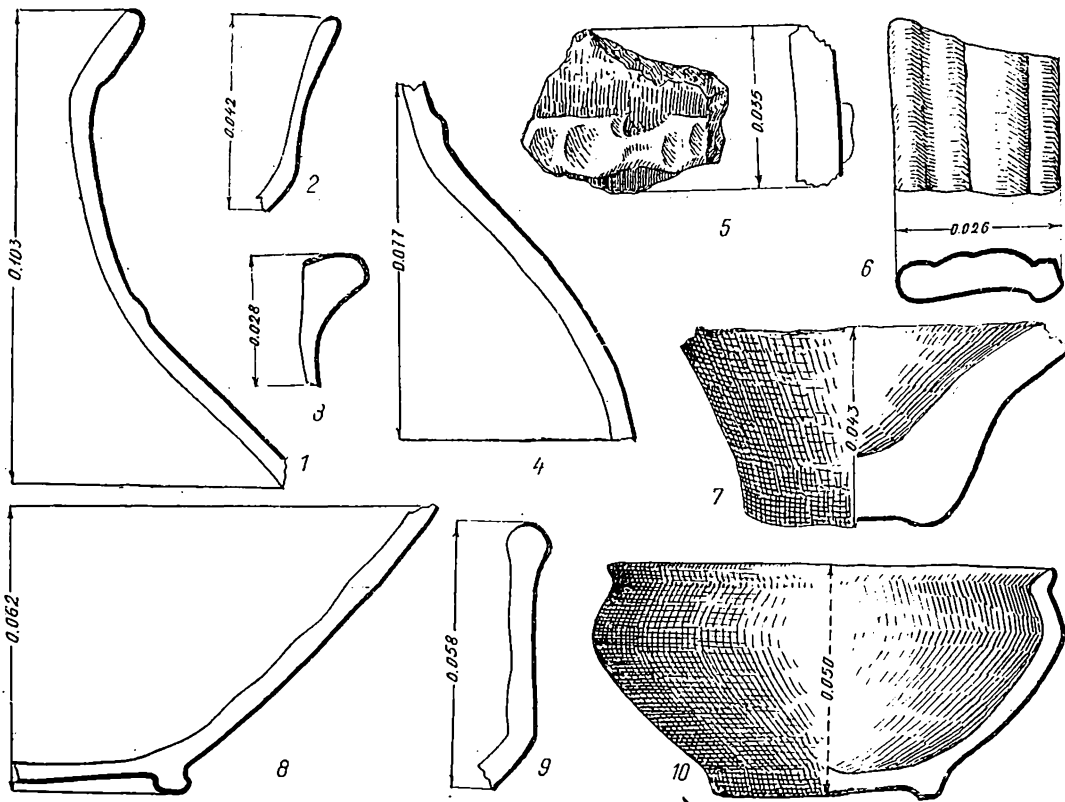

Fig. 7. — Ceramică din pastă fină, cenușie, lucrată la roată (1-4, 6, 8-10) și din pastă poroasă, lucrată cu mla (5, 7) provenite din morminte (1-4, 7, 8, 10) și așezare (5, 6, 9).

Morminte de incinerare în urnă, fără capac, variantă careia îi aparține mormîntul 1 de la Dumitreștii Gălății, au fost semnalate în toate necropolele de tip Poieniști din Moldova³.

Urnele din mormintele 2 și 3 au fost acoperite cu capace. Această categorie de morminte sînt foarte frecvente în cimitirele daco-carpice⁴. Urna nr. 2, cu două capace, unul în interior, peste oase, iar altul deasupra, face parte dintr-o grupă de morminte mai puțin numeroasă. Un caz similar a fost descoperit la Poieniști (mormîntul 230)⁵. Urna din mormîntul 3 avea drept capac o strachină așezată cu gura în jos. Poziția străchinilor-capace pe urnă este diferită. Astfel, o parte din străchinile-capace de la Poieniști au fost așezate pe urnă cu gura în sus (mormintele 22, 53, 71, 100, 146, 239, 240, 251, 320, 343 și 349)⁶, iar o altă parte cu gura în jos (mormintele 31, 36, 101, 115, 254, 279, 288, 322 și 327)⁷. În același cimitir, fructierele folosite drept capac, deseori cu piciorul rupt din vechime, stăteau deasupra urnelor tot cu gura în jos (mormintele 49, 55, 67, 184 și 230)⁸. Aceeași poziție a străchinilor-capace a fost semnalată și la Gabăra-Moldovenii (mormintele 1, 6 și 31)⁹.

Nici una din cele trei urne nu era întregă. Din prima urnă lipseau gîtul și cele două torți, iar din a treia aproape toată jumătatea superioară. În cimitirul de la Poieniști au fost găsite mai multe urne cărora le lipsea o parte din margine (mormintele 49, 66, 100, 239, 279 și 288)¹⁰, marginea în întregime (mormintele 31, 34, 156 și 337)¹¹, una din torți (mormîntul 101)¹² sau una din torți și fundul (mormîntul 150)¹³. Poziția *in situ* a capacelor deasupra unora dintre urnele cu aceste lipsuri, ca și alte observații, înlătură ipoteza că aceste vase ar fi fost distruse ulterior, după depunerea lor în morminte. Totodată nu se poate admite ca vase deteriorate în gospodărie să fi fost folosite ca lăcaș (urne) pentru rămășițele arse ale morților, atît de venerați la această populație; la daci, credința în nemurirea sufletului era foarte puternică, iar moartea reprezenta doar un act prin care individul trecea într-o altă lume.

Aceste observații ne permit să presupunem că urnele respective au fost sparte intenționat în timpul înmormîntării, potrivit unui anumit ritual.

Obiceiul de a se pune vase de ofrandă în morminte, legat, fără îndoială, tot de credința în viața viitoare, se întîlnește în fiecare necropolă daco-carpică. La Dumitreștii Gălății, în interiorul urnei din mormîntul 3 s-a găsit un vas-miniatură, care prin forma și maniera sa de lucru (borcan din pastă poroasă, lucrat cu mîna, decorat cu trei proeminente rotunde pe umăr) este caracteristic pentru cultura dacică încă din perioada Latène III. Vase de ofrandă au mai fost găsite și la Vîrțișcoi¹⁴, Poieniști¹⁵ și Gabăra-Moldovenii¹⁶, fie în urne, fie alături de ele.

³ Vezi, de exemplu, mormintele 66, 76, 122, 151, 280 și 337 de la Poieniști (R. Vulpe, *Săpăturile de la Poieniști din 1949*, în *Materiale*, I, 1953, p. 337 și urm., și mormintele 1-5 de la Gabăra-Moldovenii (Iulian Antonescu, *Săpăturile de la Gabăra, Porcești, Roman, reg. Bacău*, în *Materiale*, VI, 1959, p. 477 și 478).

⁴ R. Vulpe, *op. cit.*, p. 316 și urm.

⁵ *Ibidem*, p. 377.

⁶ *Ibidem*, p. 318 și urm.

⁷ *Ibidem*, p. 319 și urm.

⁸ *Ibidem*, p. 329 și urm.

⁹ Iulian Antonescu, *op. cit.*, p. 477 și 478, fig. 4/1-4.

¹⁰ R. Vulpe, *op. cit.*, p. 327 și urm.

¹¹ *Ibidem*, p. 319, 222, 368 și 408.

¹² *Ibidem*, p. 347.

¹³ *Ibidem*, p. 367.

¹⁴ I. L. Neagu, *Stajiunea barbară de la Vîrțișcoi*, în *AArh*, III, 5-6, 1930, p. 47, fig. 3/2.

¹⁵ R. Vulpe, *op. cit.*, p. 347, fig. 172.

¹⁶ Iulian Antonescu, *op. cit.*, p. 478.

În cele mai multe cazuri, vasul de ofrandă din mormintele de incinerare este ceașca dacică. Vasul de ofrandă din urna nr. 3 de la Dumitreștii Gălății, o replică miniaturală a oalelor din pastă poroasă, cu briie sau proeminențe în relief, caracteristice pentru întreaga arie și pentru toate perioadele culturii geto-dacice, trebuie considerat, ca și ceașca tronconică, un element specific și tradițional.

Tot ca vase de ofrandă, în mormintele de incinerare din cultura Poienestii au mai fost puse căni mici din pastă fină, cenușie sau roșie, lucrate la roată¹⁷, și câteodată pahare de sticlă¹⁸, care prin materialul și tehnica execuției erau superioare ceramicii lucrate cu mâna. Ritual, ceașca tronconică va continua să apară în morminte și în cursul secolului al IV-lea e.n.¹⁹, întărind prin prezența ei, ca simbol, ideea de continuitate a elementului autohton.

Vasul-miniatură de ofrandă de la Dumitreștii Gălății are semne evidente de ardere secundară, ceea ce dovedește că obiceiul de a arde vasele pe rug o dată cu cadavrul nu era specific numai pentru unele triburi din cultura Przeworsk²⁰, ci era cunoscut și practicat și de către carpo-daci.

În secolele II—III e.n., ceramica lucrată cu mâna este foarte frecventă în așezările daco-carpice. Cu toate acestea, în cimitirele din aceeași vreme ea nu apare decât mult mai rar. Vasele din pastă poroasă lucrate cu mâna, folosite ca urne și capace, sînt mai numeroase numai în fazele timpurii ale culturii Poienestii. Treptat, vasele lucrate cu mâna vor fi tot mai rar folosite ca urne, fiind înlocuite cu altele lucrate la roată, de tehnică superioară. Folosirea ca urne a vaselor lucrate cu mâna nu era determinată de eventualele posibilități materiale scăzute ale aceluia care îndeplinea ceremonialul de înmormîntare, ci mai curînd de tradiția ritualurilor, deoarece la unele urne din această categorie s-a găsit un inventar foarte bogat²¹.

Către sfîrșitul secolului al III-lea e.n., tradiția de a se folosi ca urne vase lucrate cu mâna pare să fie foarte slabă. Astfel, în cimitirul de la Poienestii din a doua jumătate a secolului al III-lea e.n., din categoria urnelor lucrate cu mâna s-a descoperit un singur exemplar²². Renunțarea treptată la unele elemente de rit tradiționale în favoarea altora noi avea loc în cadrul unui proces istoric larg, de pregătire a condițiilor generale, care să faciliteze extinderea inumației la majoritatea populației din aceste regiuni. Cu toate acestea, tradiția de a folosi ca urne vase lucrate cu mâna se va menține și în veacul următor, în vremea culturii Sintana de Mureș²³.

În ceea ce privește resturile de oase calcinate, situația nu este aceeași pentru toate cele trei morminte. În urnele nr. 2 și 3 se afla o cantitate relativ mare de oase, curățate de cenușă, printre care se găseau și cîțiva cărbuni de lemn. În schimb, urna nr. 1, conținea doar cîteva fragmente de oase arse, fără cenușă și fără cărbuni.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ R. Vulpe, *op. cit.*, p. 380, fig. 258.

¹⁹ B. Mitrea, *Problema populației geto-dacice în Muntenia în secolul al IV-lea*, în *Studii și referate privind istoria României*, vol. 1, 1954, p. 108 și urm.; Gh., Diaconu, *Trgșor. Necropola din secolele III—IV e.n.*, București, 1965, p. 72 și urm.

²⁰ Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 115. și urm.

²¹ Astfel de morminte au fost descoperite, de exemplu, la Gabăra-Moldovenii (informații primite de la V. Urșache).

²² R. Vulpe, *op. cit.*, p. 315, fig. 100.

²³ Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 72 și urm.

Cantitatea mai mică sau mai mare de oase în urne putea fi diferită și în funcție de vârsta celui decedat, dacă acesta era copil sau matur. Cu toate acestea, descoperirea numai a câtorva urne cu oase în cantitate mai mare în cuprinsul unor necropole foarte întinse²⁴ dovedește că punerea oaselor în cantitate redusă în morminte era legată de un anumit ritual, potrivit căruia nu toate rămășițele cadavrului ars pe rug erau puse în urne, ci numai o parte din acestea, în chip simbolic.

Ambele categorii de morminte sînt bine cunoscute în cultura Poienești și chiar mai tîrziu, în cultura Sîntana de Mureș²⁵. Descoperirile făcute pînă acum par să indice răspîndirea largă a mormintelor cu oase puține în fazele timpurii²⁶ și a mormintelor cu o cantitate mai mare de oase în fazele tîrzii ale culturii Poienești²⁷. Aceste modificări de la o fază la alta în ceea ce privește cantitatea de oase arse din mormintele de incinerație vor trebui puse probabil în legătură cu transformările survenite în concepțiile religioase ale carpo-dacilor cu privire la ritualul de înmormîntare.

Tot rituală și în spiritul aceleiași credințe despre nemurirea sufletului este și depunerea inventarului în morminte, indiferent dacă este vorba de obiecte de toaletă și podoabă (catarama, verigi, mărgelile, pandantive-căldărușe) sau de obiecte uzuale (cuțite).

La reconstituirea ritualurilor îndeplinite la înmormîntările în urne din cimitirul de la Dumitrești Gălății va trebui deci să se țină seama de următoarele elemente :

- depunerea urnei în groapă în întregime sau cu unele părți lipsă;
- acoperirea urnelor cu capace;
- cantitatea de oase calcinate din morminte;
- punerea vaselor de ofrandă în urne sau alături de ele;
- arderea vaselor pe rug;
- inventarul de ceramică și obiecte.

Populația care și-a îngropat morții în acest cimitir cunoștea și practica incinerării în urne. Numai pe baza celor trei morminte cercetate metodic nu se poate trage concluzia că incinerația în urnă, cu sau fără capac, era unicul mod de înmormîntare practicat în cuprinsul acestui cimitir. Principalele descoperiri din această vreme, cum ar fi cele de la Poienești, Gabăra-Moldovenii și Văleni, arată că într-adevăr ritualul incinerației în urne era practicat frecvent pe teritoriul Moldovei în secolele II—III e.n. Potrivit aceluiași descoperiri, populația băștinașă mai cunoștea însă și alte obiceiuri de înmormîntare, dintre care cel mai important s-a dovedit a fi îngroparea morților și după ritualul înhumației²⁸.

Obiectele descoperite în cuprinsul mormintelor de la Dumitrești Gălății — verigi, cuțite, mărgelile, pandantive-căldărușe, oglinzi — au fost semnalate și în alte cimitire carpice dezvelite pînă acum în Moldova.

²⁴ Ion Ioniță și Vasile Ursache, *Noi date arheologice cu privire la riturile funerare ale carpo-dacilor*, în *SCIV*, XIX, 2, 1968.

²⁵ Morminte cu oase calcinate puține în urne s-au găsit, de exemplu, la Tîrșor (Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 38).

²⁶ Vezi nota 24.

²⁷ Morminte de incinerație cu oase în cantitate mai mare au fost descoperite mai cu seamă la Poienești.

²⁸ Vezi nota 24.

Ceramica din acest cimitir se încadrează, din punct de vedere cultural, tot în grupa descoperirilor de tip Poienești. Mai rare sînt doar urnele mari cu corpul sferic, care-și găsesse analogii în cimitirul daco-carpic de la Bărboasa²⁹. Urne de același tip s-au descoperit și în vestul Munteniei, la Chilia³⁰, deci tot în cuprinsul culturii dacice, dar mult în afara ariei aspectului Poienești.

În ceea ce privește amforele cenușii de tip Poienești folosite ca urne, ele par să fi fost în acest cimitir în număr ceva mai mare față de alte necropole din aceeași vreme. Situația este oarecum asemănătoare cu aceea întilnită în cimitirul de la Bărboasa³¹, unde amforele cenușii de tip Poienești sînt urnele cele mai frecvente.

Între necropolele de la Dumitreștii Gălății și Bărboasa, care după formele de vase folosite ca urne se deosebesc întrucîtva de restul cimitirelor de tip Poienești, sînt vizibile asemănări de ordin tipologic, precum și de rit și ritual funerar. Totuși, gruparea și separarea lor într-o variantă a culturii Poienești în stadiul actual al cercetărilor ar fi hazardată.

Încadrarea cronologică a acestui cimitir, ținînd seama de ritul și ritualurile funerare, ca și de aspectul tipologic al inventarului de ceramică și obiecte, poate fi făcută eventual la începutul primei jumătăți a secolului al III-lea e.n.

ION IONIȚĂ

LA NÉCROPOLE DACO-CARPIQUE DE DUMITREȘTII GĂLĂȚII (DÉPARTEMENT DE IAȘI)

RÉSUMÉ

En 1961, sur le territoire du village de Dumitreștii Gălății (commune de Schitu Duca, départ. de Iași), on a découvert par hasard plusieurs tombes d'incinération à urne, dont les nombreux fragments céramiques récupérés ont permis la reconstitution, totale ou partielle, de plusieurs urnes et couvercles d'urnes (fig. 3/2, 4; 4/1-4; 5/1-3, 6-8; 6/2-4; 7/1-4; 7,8); on a recueilli, en outre, des fragments d'un miroir en métal (fig. 2/11, un anneau de bronze (fig. 2/2), une imitation barbare en bronze, perforée, d'une monnaie d'Antonin le Pieux, une petite perle en verre (fig. 2/4) et deux couteaux en fer (fig. 2/9, 10).

Ultérieurement, à l'occasion des fouilles de sauvegarde, trois nouvelles tombes d'incinération ont été mises au jour; la tombe 1 à urne sans couvercle (fig. 3/1), la tombe 2, dont l'urne (fig. 3/3) est pourvue de deux couvercles (fig. 5/5; 6/1) et la tombe 3, à l'urne (fig. 5/9) pourvue d'un seul couvercle (fig. 7/10). La tombe 1 ne renfermait qu'une très petite quantité d'ossements calcinés, en fait quelques fragments. Dans les tombes 2 et 3, la quantité d'ossements calcinés était beaucoup plus grande. Le mobilier funéraire consistait, pour l'urne n° 2, d'un couteau en fer (fig. 2/8), d'un anneau d'argent (fig. 2/1) et d'une

²⁹ C. Buzdugan și V. Căpitanu, *Necropola de incinerare de la Bărboasa (r. Bacău)*, comunicare ținută la a doua Sesiune științifică a muzeelor din decembrie 1965.

³⁰ S. Morintz, *Săpăturile de la Chilia (r. Vedea, reg. Argeș)*, în *Materiala*, VIII, 1962, p. 515.

³¹ Vezi nota 29.

petite perle en verre (fig. 2/3); pour l'urne n° 3, de deux pendeloques en fer en forme de petit chaudron (fig. 2/5, 6), d'un couteau de fer fragmentaire (fig. 2/7) et d'un vase en miniature fait à la main dans une pâte poreuse et décoré de trois protubérances rondes (fig. 5/4); tous ces objets ont passé par le feu du bûcher.

L'étude des tessons de vases recueillis lors des premières recherches a montré qu'au moins 16 tombes d'incinération à urnes avaient été détruites jusqu'à cette date. Tous les vases employés comme urnes ont été façonnés au tour dans une pâte fine, grisâtre. La reconstitution totale ou partielle d'un certain nombre de vases a permis de distinguer quatre catégories d'urnes : a — urnes trapues au corps globuleux, à tendance au bitronconisme, à embouchure large et base étroite (fig. 3/4); b — urnes rappelant la forme des amphores du type Poieniști, à large col cylindrique et base annelée (fig. 3/2; 4/3); c — urnes au rebord légèrement épaissi à l'extérieur, à corps sphérique et base annelée (fig. 4/1, 2; 5/1); d — urnes à corps sphérique et col haut, s'élargissant vers la base (fig. 7/1, 4). Du mobilier de ces tombes, on a encore reconstitué une écuelle (fig. 5/7) et trois couvercles (fig. 6/2, 3).

Aucune des trois urnes mises au jour par les fouilles n'était entière. De toutes les observations faites sur les tombes, il ressort que les urnes ont été brisées à titre rituel pendant l'enterrement. Pour reconstituer le rite des enterrements pratiqué au cimetière de Dumitrești Gălății, il faut envisager également les couvercles des urnes, les variations quantitatives des ossements calcinés et la combustion des vases, ainsi que de tout le mobilier céramique et autre.

Du point de vue chronologique, compte tenu du rite funéraire d'une part, de l'aspect typologique du mobilier funéraire d'autre part, le cimetière peut être assigné au début du IIIe siècle de n.è.

Quant à son aspect culturel et ethnique, la nécropole de Dumitrești Gălății se situe parmi les autres découvertes de la civilisation de Poieniști, appartenant aux Daco-Carpes.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. — Plan général des fouilles. A — surface pour la plantation de vigne; a.c., fosses modernes; b, fosse renfermant des vestiges hallstattiennes tardives (?); 1-3, tombes d'incinération à urnes.

Fig. 2. — Anneaux d'argent (1) et de cuivre (2), perles en verre (3, 4), couteux en fer (7-10) et miroir métallique (11) découverts dans les tombes d'incinération. 1, 3, 8: tombe 2; 5-7: tombe 3; 2, 3, 9-11: tombes détruites (env. 4/5 gr. n.).

Fig. 3. — Urnes cinéraires en pâte fine, grise, façonnées au tour. 1: tombe 1; 2, 4: tombes détruites; 3: tombe 2 (1 = env. 2/5 g.r.n.; 2, 3 = env. 1/4 gr. n.; 4 = env. 1/3 gr. n.).

Fig. 4. — Urnes cinéraires en pâte fine, grise, façonnées au tour, provenant des tombes détruites (1, 2 = env. 1/4 gr. n.; 3, 4 = env. 1/3 gr. n.).

Fig. 5. — Urnes (1-3, 6, 8, 9), vase d'offrande (4) et vases utilisés comme couvercle (5, 7), façonnés au tour, en pâte fine, grise (1-3, 6-9) ou à la main, en pâte poreuse (4,5). 1-3, 6-8: vases des tombes détruites; 4,9: tombe 2; 5: tombe 3 (1, 3, 6 = env. 1/6 gr. n.; 2 = env. 1/5 gr. n.; 4 = env. 2/3 gr. n.; 5, 9 = env. 1/3 gr. n.; 7 = env. 1/2 gr. n.; 8 = env. 1/4 gr. n.).

Fig. 6. — Couvercles (1-3) et urne (4) en pâte fine, grise, façonnée au tour. 1: tombe 2; 2-4: tombes détruites.

Fig. 7. — Poterie en pâte fine, grise, façonnée au tour (1-4, 6, 8-10) et en pâte poreuse, modelée à la main (5,7), provenant de tombes (1-4, 7, 8, 10) ou de l'établissement (5, 6, 9).